

LA DIVERSITAT A L'AULA O LA DEMOCRÀCIA AL CENTRE

Dolo Molina Galvañ
Seminari Democràcia i Ensenyament
MRP Escola d'Estiu -Gonçal Anaya- del P.V.

1.- No hi ha una única manera de formular el problema

Quan ens posem a discutir sobre la diversitat ens n'adonem que hi ha diferents perspectives d'anàlisi, hi ha diferents concepcions en el que té a veure amb la diversitat, l'anàlisi dels conflictes, l'ordre, la participació, l'èxit o el fracàs, el respecte, la cultura de l'alumnat, les programacions de classe... I qualsevol model que utilitzem per a l'anàlisi, no és aliè a cap ideologia. No tenim opcions neutres.

Partint d'aquest reconeixement, la proposta que assenyala el projecte *Viure la democràcia a l'escola* (1) s'orienta cap a una anàlisi en relació a la construcció de l'aula i el centre com un espai on experimentar el desenvolupament de la ciutadania. Un espai en el qual la relació de l'alumnat i el professorat amb el saber servisca per a explicar-se la vida i intervenir en la seva millora. Aleshores:

- Té el saber alguna cosa que veure amb la qualitat de vida i amb la perspectiva de futur d'una persona en la societat?
- En quina mesura l'organització institucional ens permet vivenciar les dificultats de les relacions igualitàries entre persones diverses?
- Com treballem i organitzem els coneixements seleccionats?
- Quina construcció d'aprenentatges afavorim en el nostre alumnat?

Nosaltres considerem que el Saber és una eina de desenvolupament personal i social, que obri un procés en el que la construcció de coneixements implica la reconstrucció del subjecte. Es a dir, el que aprenen a l'escola ha de servir de model per explicar-nos i comprendre el que passa i el que ens passa en la nostra vida. La qual cosa suposa que per a fer possible aquesta idea hem de tenir en compte que la construcció de coneixement implica:

- a) considerar la història de l'escolar en la selecció de coneixements, activitats i criteris d'avaluació;
- b) procurar que siga conscient del propi procés d'aprenentatge i fer-lo partícip de la presa de decisions;
- c) assumir que l'escola i la nostra aula són llocs on l'escolar pot experimentar el que podrien ser hàbits democràtics;
- d) afavorir l'aprenentatge que el coneixement es produeix col·lectivament de forma cooperativa, des de les realitats diverses i amb una intenció comprensiva d'explicar-nos el que ens passa per intervenir en la nostra realitat.

2.- Diferents itineraris des de la carpeta *Viure la democràcia a l'escola*

Com portem totes aquestes idees a les nostres aules?

El projecte que proposem convida a fer l'anàlisi i a interpretar les relacions socials que es donen

en les nostres aules i centres, i que promouen un tipus d'experiències i de coneixements en relació al saber, el poder, la ciutadania, la cooperació, la desigualtat, l'obediència, la diferència, les relacions entre persones, la presa de decisions, l'autoritat, la divergència d'interessos...

Les diverses activitats de la carpeta Viure la democràcia a l'Escola volen ajudar-nos a construir la geografia de les nostres possibilitats i de les nostres preocupacions, i desenvolupar l'exercici de la presa de decisions al nostre treball. Es tracta d'una estratègia de formació en la que partint de la nostra pràctica i la realitat de l'aula i el centre puguem aprendre i re-aprendre, inventar i desenvolupar la nostra professió amb autonomia

Comencem per explicitar o dissenyar possibles itineraris per a la formulació del problema de la diversitat i de les alternatives. Si la diversitat és un fet de partida, és també una realitat complexa i global que cal atendre des de diferents àmbits de la vida escolar que estan relacionats. Quin és el mapa conceptual que fem davant l'interès de fer una proposta d'atenció a la diversitat al nostre centre? Pot ser que els àmbits d'experiència en els que podem començar a intervenir en un centre siguin diferents en un altre. Caldrà que cada centre o cada equip definisca per on vol i pot començar a analitzar el problema i dissenyar accions. Podríem començar per:

- la selecció de continguts
- l'organització d'activitats a l'aula,
- el treball en equip i la cooperació,
- l'organització del centre,
- la negociació i el control de la classe,
- l'avaluació,
- la tutoria,
- la vida institucional al centre.

El primer exercici formatiu d'un equip que vol aprendre de la seva experiència per transformar-la serà elaborar aquest mapa conceptual per decidir el punt des del qual vol començar. Quin àmbit d'experiència ens resulta més rellevant en aquest moment per iniciar el procés? Quin és més significatiu ara mateix al centre?

3.- Un mètode de formació - acció

Una vegada decidit l'itinerari, hem de trobar un mètode de treball. El projecte treballa sota la hipòtesi que la renovació pedagògica a les nostres pràctiques i als nostres centres ha de ser pro-

ducte de la pròpia reflexió i la presa de decisions. Aquesta hipòtesi ens fa valorar el grup de debat com l'espai primari on generar estratègies d'acció. Sabem que és una pràctica habitual entre el professorat parlar i discutir, però hem d'aprofundir en aquesta pràctica per a:

- passar de la narració a l'anàlisi,
- buscar dinàmiques que impliquen a l'escola i el compromís de tots els participants,
- arribar a conclusions,
- generar acords assumits col·lectivament
- obrir processos d'assumpció col·lectiva de responsabilitats, d'autogestió i autoavaluació de la vida cooperativa en el centre i en les aules.

Però no podem fer-ho tot alhora, hem d'organitzar el procés de debat i cercar l'enllaç d'un pas a un altre. La carpeta Viure la democràcia a l'escola ens pot servir de guió; ens pot posar en relació la reflexió sobre les experiències comunes i els espais compartits amb l'àmbit de la decisió i l'acció conjunta. ¿Quina és l'estructura d'aquests materials?:

a) La reflexió sobre la pràctica: el que fem; que ens remet a la necessitat d'analitzar el què passa a la nostra pràctica quotidiana: a descriure, a detallar, a explicitar, a indagar més des d'una anàlisi d'investigació que des d'una anàlisi culpabilitzadora; més des d'una anàlisi col·lectiva que des d'una anàlisi individual; i més de d'una anàlisi amb profunditat que des d'una consideració d'anècdotes. La idea és reflectir allò que fem, conèixer la realitat de la qual partim; del que ens il·lusiona o ens preocupa, que ens satisfà o ens avorreix, d'allò del que estem segurs o del que tenim dubtes...

b) El contrast amb altres idees: el que pensem; el que fem a les nostres aules i a la vida del centre està sustentat en unes idees que guien les nostres pràctiques. Cal conèixer les creences que de forma conscient o inconscient conformen el nostre pensament pedagògic perquè aquestes racionalitats ens fan pensar d'una determinada manera: l'organització del treball, les hores de tutoria, la coordinació de professorat, l'organització del temps i l'espai, la selecció de continguts, l'avaluació, el treball en equip... Explicitem aquestes idees per contrastar les nostres teories amb les teories d'altres i per interrogar la nostra pràctica des d'altres plantejaments.

c) Dissenyem plans d'acció: agenda crítica; què es el que voldríem fer? Què podem canviar? Com seria millor fer-ho? Quines persones/equips van a participar? Què farà cadascú? Quins obstacles podem trobar? Quan podem començar? Com avaluem el pla d'acció i el seu desenvolupament?... Després de fer diagnosi de la realitat o de reflexió sobre les idees; cal aturar-se a pensar i a prendre decisions.

- Hem d'analitzar les resistències i possibles dificultats d'una experiència nova
- Hem de decidir segons les forces de cadascú.

4.- Fem xarxa

La carpeta de materials no és un conjunt d'experiències, la manifestació i el treball d'un equip d'experts que elaboren alternatives per a que

altres ho porten a la pràctica. Els materials són un projecte, són un conjunt d'elements, d'instruments, de recursos que ens aporta pistes i ens pot ser útil per suggerir altra manera de treballar i viure l'escola. Són uns materials oberts i inacabats on cal incorporar també les vostres experiències, el vostres dubtes, les vostres habilitats... Podríem dir que són uns materials interactius, que necessiten de l'intercanvi, de la comunicació, de la col·laboració. El que ens agradaria és fer xarxa, obrir un moviment que siga referència col·lectiva per radicalitzar i revitalitzar la democràcia a les escoles.

1.- AAVV (1999): *Viure la democràcia a l'escola. Eines per intervenir a l'aula i al centre.* Ed. Graó. Barcelona

OFICINES D'INFORMACIÓ I ESCOLARITZACIÓ

OFICINES DE PALMA

* OFICINA D'ESCOLARITZACIÓ

C/ Ruf de Alda 4,
07011 Palma
Telf.: 732880
Fax: 732120

* CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CULTURA Punt d'informació.

C/ del Capità Salom, 29-1r
07004 Palma
Telf.: 176500

OFICINA D'INCA

* CENTRE DE PROFESSORS I RECURSOS

C/ Mestre Antoni Torrandell, 59
07300 Inca
Telf.: 507265
Fax: 881052

OFICINA DE MANACOR

* CENTRE DE PROFESSORS I RECURSOS

C/ Camí de Bandris, s/n
07500 Manacor
Telf.: 555912
Fax: 843324

OFICINA D'EIVISSA

* DELEGACIÓ TERRITORIAL D'EIVISSA-FORMENTERA

C/ Avinguda d'Espanya, 15
07800 Eivissa
Telf.: 303350
Fax: 302769

OFICINA DE MENORCA

* DELEGACIÓ TERRITORIAL DE MENORCA

C/ Josep Mª Quadrado, 33
07703 Menorca
Telf.: 353176
Fax: 367058

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Conselleria d'Educació i Cultura

Quatre illes **un país** cap frontera